

Sygn. akt III AUa 67/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SA Alicja Podlewska (spr.) SA Maria Sałańska – Szumakowicz
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy T. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zapłatę składek

na skutek apelacji T. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 września 2015 r., sygn. akt V U 422/15

1. odrzuca apelację w zakresie stwierdzenia wymagalności składek za T. R. na zaopatrzenie emerytalne twórców za okres od 06 listopada 1978 r. do 31 grudnia 1982 r;
2. oddala apelację w pozostałym zakresie.

SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak SSA Maria Sałańska – Szumakowicz

Sygn. akt. III AUa 67/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony T. R. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 1 kwietnia 2015 roku, mocą której organ rentowy stwierdził, że w okresach od 1 maja 1983 r. do 30 września 1987 r. oraz od 1 września 1988 r. do 31 grudnia 1996 r. podlega obowiązkowemu zaopatrzeniu emerytalnemu twórców i ich rodzin określonego w ustawie z dnia 27 września 1973 r. (Dz.U. z 1983r. nr. 31 poz.145 ze zm.) oraz od decyzji z dnia 1 kwietnia 2015 roku, zgodnie z którą ustalono wysokość składek na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów w latach 1983 – 1996 oraz stwierdzono, że składki za wymieniony okres nie są wymagalne z uwagi na przedawnienie.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony domagał się przyznania mu „prawa do zapłaty zaległych składek obowiązujących w latach 1978-1996”, co pozwoli mu na ubieganie się o przyznanie emerytury twórczej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonego, na rzecz organu rentowego, kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. Organ rentowy wskazał, że ostateczną decyzją wydaną przez Komisję ds. Zaopatrzenia Emerytalnego ustalono, że ubezpieczony rozpoczął działalność artystyczną jako tancerz od 6 listopada 1980 r. oraz że ubezpieczony nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w trybie określonym w art.36 ust 4a. ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2015r. poz.121 ze zm.). Organ rentowy podkreślił, że w niniejszej sprawie dochodzenie składek uległo przedawnieniu, zatem Zakład stracił uprawnienia do przymusowego dochodzenia jej zapłaty, a podmiot zobowiązany do jej zapłaty utracił możliwość zapłaty w celu uzyskania świadczenia emerytalnego.

Wyrokiem z dnia 22 września 2015r., Sąd Okręgowy w Słupsku, w sprawie sygn. akt V U 422/15, oddalił odwołanie ubezpieczonego (punkt I), nie obciążył go kosztami procesu (punkt II).

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł o następujące ustalenia i rozważania.

Ubezpieczony T. R., urodzony dnia (...), prowadził działalność artystyczną jako tancerz.

Decyzją Komisji ds. Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców z dnia 11 września 1991 r., (...) ustalono, że T. R. rozpoczął działalność artystyczną jako tancerz od 6 listopada 1980r.

Ubezpieczony nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w ciągu 10 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej.

Decyzją Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 lutego 2015r., (...), zmieniono decyzję z dnia 11 września 1991 r. w części dotyczącej daty początkowej podjęcia działalności artystycznej w ten sposób, że ustalono, iż T. R. rozpoczął działalność artystyczną jako tancerz od 6 listopada 1978 r. Ubezpieczony odwołał się od tej decyzji.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego decyzją z dnia 24 marca 2015r., nr (...) utrzymał w mocy decyzję z dnia 5 lutego 2015 r., nr (...) wydaną przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W okresie od 6 listopada 1978 r. do 31 sierpnia 1984 r. ubezpieczony był zatrudniony P. w C., przy czym od 3 maja 1983 r. do 31 sierpnia 1984 r. przebywał na urlopie bezpłatnym

Od 1 października 1987 r. do 31 sierpnia 1988 r. ubezpieczony był zatrudniony P. S. w W..

Pismem z dnia 2 marca 2015 r. ubezpieczony złożył wniosek o wyliczenie zaległych składek za okresy od maja 1983 r. do września 1987 r. oraz od września 1988 r. do grudnia 1996 r.

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 1 kwietnia 2015 roku, znak nr (...), organ rentowy stwierdził, że w okresach od 1 maja 1983 r. do 30 września 1987 r. oraz od 1 września 1988 r. do 31 grudnia 1996 r. ubezpieczony podlega obowiązkowemu zaopatrzeniu emerytalnemu twórców i ich rodzin określonego w ustawie z dnia 27 września 1973 r. (Dz.U. z 1983,nr.31,poz.145 ze zm.). Decyzją z dnia 1 kwietnia 2015 roku, znak (...) ustalono wysokość składek na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów w latach 1983 – 1996 oraz stwierdzono, że składki za wymieniony okres nie są wymagalne z uwagi na przedawnienie.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż istotą sporu w niniejszej sprawie była kwestia podlegania przez T. R. ubezpieczeniu społecznemu oraz czy należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu wykonywania przez ubezpieczonego działalności twórczej uległy przedawnieniu.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r. w sprawie II UKN 35/97 stwierdzono, że pismo organu rentowego zawierające informacje o zmianie wysokości świadczenia z podaniem podstawy prawnej i pouczeniem o prawie odwołania do sądu jest decyzją tego organu w także wówczas, gdy nie zostało formalnie nazwane "decyzją". Zatem możliwe było, w ocenie Sądu Okręgowego, rozpoznanie odwołania ubezpieczonego od pisma z dnia 1.04.2015r. uznającego składki za lata 1983 – 1996 za przedawnione.

Twórca, który nie posiada tytułu do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych w postaci np. umowy o pracę, umowy zlecenia lub wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, może skorzystać z ubezpieczenia z tytułu wykonywania pracy twórczej. Na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz.121), twórcę traktuje się bowiem za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność. Wynika to z art. 8 ust. 6 pkt 2 u.s.u.s. Za twórcę zaś, zgodnie z art. 8 ust. 7 u.s.u.s., uważa się osobę, która tworzy dzieła w zakresie architektury, architektury wnętrz, architektury krajobrazu, urbanistyki, literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografii, twórczości audiowizualnej, choreografii i lutnictwa artystycznego oraz sztuki ludowej, będące przedmiotem prawa autorskiego.

Uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 marca 1999 r. w sprawie powołania Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców oraz szczegółowego określenia jej zadań, składu i trybu działania (Dz. U. Nr 27, poz. 250), następuje w formie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury. Dodać również należy, że rozporządzenie przewiduje, że decyzja może być wydana tylko na wniosek osoby zainteresowanej.

Twórca, który otrzymał decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych dokonuje - zgodnie z art. 36 ust. 4a w/w ustawy - w terminie 7 dni.

Działalność twórcza ubezpieczonego, w tym podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego, trwała od 1 maja 1983 r. do 30 września 1987 r. oraz od 1 września 1988 r. do 31 grudnia 1996 r., a więc ustalała na długo przed wejściem w życie ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego T. R. podlegał ubezpieczeniom na podstawie ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 1983r., Nr 31, poz. 145 ze zm.). Co istotne okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności twórczej nie kwestionował również sam ubezpieczony.

Zgodnie z definicją ustawową za twórców uprawnionych do zaopatrzenia emerytalnego uważało się osoby, które tworzyły oryginalne dzieła w zakresie: literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografii, choreografii i lutnictwa artystycznego, będące przedmiotem prawa autorskiego - art. 1 ust. 2.

Z mocy art. 15 ust. 1 ustawy powołano przy Ministrze Kultury i Sztuki Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, do zadań której należało m.in. ustalanie okresów działalności twórczej. Natomiast na podstawie art. 8 ust. 1 tej ustawy twórcy zobowiązani zostali do opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne w wysokości 3% zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej. Przepis art. 9 ustawy regulował, że za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważało się okresy tej działalności, za które zostały opłacone składki oraz okresy, w których twórca został zwolniony od ich opłacania. Do okresów działalności twórczej zaliczało się okresy tej działalności przed dniem wejścia w życie ustawy uznane przez Komisję, o której mowa w art. 15, pod warunkiem, że twórca opłacał składki za cały okres działalności twórczej po wejściu w życie tej ustawy. Zgodnie z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 roku w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974r., Nr 1, poz. 1 ze zm.) organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracje o przychodach oraz wymierzającymi składki, a także ustalającymi prawo do świadczeń pieniężnych w naturze z tytułu zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin były oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Przepisem § 5 ust. 1 rozporządzenia wprowadzono zasadę, że dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin, obowiązek opłacania składki powstaje

z dniem 1 stycznia 1974 roku. Rozporządzenie to zastąpione zostało kolejno rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 1987 roku (Dz.U. Nr 26, poz. 145) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 roku w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. Nr 7, poz. 41 ze zm.). Począwszy od 1 stycznia 1990 roku szczegółowe zasady zgłaszania do ubezpieczeń społecznych twórców i opłacania składek regulowały przepisy § 44 – 50 tego ostatniego rozporządzenia. Z mocy § 48 pkt 1 – obowiązek opłacania składek powstawał od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie działalności twórczej. Natomiast obowiązujący od 1 kwietnia 1991 roku przepis § 48 a stanowił, że ustanie obowiązku opłacania składek następowało z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym: - twórca zaprzestał wykonywania działalności twórczej, ustalono prawo twórcy do emerytury lub renty, chyba że zgłosił on wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek, twórca podjął pracę, z tytułu której został objęty przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym, chyba że zgłosił wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek.

Twórca, stosownie do § 46 cytowanego rozporządzenia, zobowiązany był dokonać w oddziale ZUS zgłoszenia do zaopatrzenia emerytalnego w ciągu 10 dni od otrzymania decyzji Komisji, uznającej działalność za twórczą i ustalającej datę rozpoczęcia działalności, a ZUS zawiadamiał twórcę o objęciu zaopatrzeniem emerytalnym oraz o trybie i zasadach opłacania składek, a także wydawał legitymację ubezpieczeniową.

Z powołanych wyżej przepisów ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców oraz rozporządzeń wykonawczych wynika, że przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych twórcy także obowiązani byli do bieżącego opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne, a stosowne decyzje Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców składać powinni w odpowiednich oddziałach ZUS w czasie prowadzenia działalności twórczej. Zasady zgłaszania do ubezpieczeń oraz opłacania składek nie odbiegły istotnie od obowiązujących aktualnie. Twórcy mieli obowiązek, podobnie jak obecnie, opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne po przedstawieniu organowi rentowemu decyzji Komisji, powołanej na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy. Wcześniejsze przepisy także określały terminy, w których twórcy winni opłacać składki na ubezpieczenie.

Zaniechanie tego obowiązku, powodowało przedawnienie należności składkowych, według art. 35 w zw. z art. 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 roku o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 1989r., Nr 25, poz. 137 ze zm.). Na podstawie art. 35 ust. 3 należności składkowe ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna.

Także według brzmienia aktualnej regulacji, tj. art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, początek biegu terminu przedawnienia należności z tytułu składek liczyć należy od dnia, w którym składki stały się wymagalne. Na stosunek ubezpieczenia społecznego składa się obowiązek składkowy płatnika oraz obowiązek wypłaty określonych w ustawie świadczeń przez ZUS. Konieczność zapewnienia stabilizacji stosunków ubezpieczenia społecznego, a w konsekwencji pewność obrotu prawnego, wymaga stosowania instytucji przedawnienia w odniesieniu do ciążącego na płatniku obowiązku składkowego. Przedawnienie należności z tytułu składek ma przy tym w prawie ubezpieczeń społecznych odmienny charakter prawny, niż w prawie prywatnym, jest to bowiem przedawnienie o charakterze administracyjnym. Podobnie jak w innych dziedzinach prawa administracyjnego przedawnienie w ubezpieczeniach społecznych oznacza wygaśnięcie obowiązku składkowego, a nie jedynie wykluczenie możliwości przymusowego dochodzenia należności. Wynika to z art. 31 ustawy w powiązaniu z art. 59 § 1 pkt 9 i § 2 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2005r., Nr 8, poz. 60 ze zm.). Skoro przedawnienie składek nie powoduje przekształcenia zobowiązania w naturalne, jak w stosunkach cywilnoprawnych, lecz jego wygaśnięcie, to odpada podstawa świadczenia i nie jest możliwe zrzeczenie się korzystania z przedawnienia, a więc po stronie ZUS zachodzi brak tytułu prawnego do pobierania składek. Przedawnienie jest także cenzurą czasową, poza którą niemożliwa staje się egzekucja zobowiązania, a dobrowolne uiszczenie zobowiązania skutkuje powstaniem nadpłaty. Powyższe stanowisko zostało zaprezentowane w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12.09.2012r. w sprawie III AUa 283/13. Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24.07.2012r. stwierdzono, że twórca, tak jak i

inna osoba prowadząca działalność gospodarczą, która zaniecha zgłoszenia się do ubezpieczeń we właściwym czasie musi liczyć się z biegiem terminów przedawnienia i brakiem możliwości zapłacenia składek za okresy przedawnione. W ocenie Sądu Apelacyjnego z przepisów ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców oraz powołanych rozporządzeń Rady Ministrów z 29 grudnia 1973 r. i 29 stycznia 1990 r. wynika jednoznacznie, że przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych twórcy obowiązani byli do bieżącego opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, a stosowne decyzje stwierdzające prowadzenie działalności twórczej winni składać w odpowiednich oddziałach ZUS w czasie prowadzenia działalności twórczej. Zatem przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń powołanej na wstępie obowiązywały takie same zasady ubezpieczenia twórców, jak i obecnie. Z dniem wejścia w życie ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców osoby prowadzące działalność twórczą miały, tak jak i obecnie, obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, po przedstawieniu w organie rentowym decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego, działającej na podstawie obowiązującej wówczas ustawy. Również wówczas obowiązujące przepisy określały terminy, w których twórcy winni opłacać składki na ubezpieczenia. Zaniechanie tego obowiązku, również poprzez nieubieganie się we właściwym czasie o wydanie decyzji przez wymienioną wyżej Komisję powodowało przedawnienie należności z tytułu składek na ubezpieczenia emerytalne twórców, według przepisów art. 35 i 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami składki na ubezpieczenie społeczne twórców, nieopłacone w terminie ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna. Co prawda zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych następowało po przedłożeniu decyzji Komisji, o której mowa wyżej, to jednak obowiązek opłacania składek wiązał się z prowadzoną działalnością twórczą, a decyzja Komisja jedynie potwierdza jedynie jej prowadzenie. Stąd też osoba zajmująca się działalnością twórczą w rozumieniu ustawy z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców obowiązana była o ubieganie się o wydanie właściwej decyzji przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w czasie prowadzenia tej działalności oraz przedłożenia tej decyzji organowi rentowemu w celu ustalenia wysokości składki. Wnioskodawca, według swojego oświadczenia, zaprzestał prowadzenia działalności twórczej w czerwcu 1996 roku, a zatem już wówczas ustał jego obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne twórców. Dlatego też należy uznać, że należne od wnioskodawcy składki na ubezpieczenia emerytalne stały się wymagalne najpóźniej w z końcem 1996 roku (porównaj cytowany wyżej § 48a rozporządzenia RM z 29 stycznia 1990 r.) i uległy przedawnieniu z końcem 2001 roku (art. 35 w zw. z art. 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, a także art. 24 ust. 4 ustawy systemowej w brzmieniu pierwotnym w związku z art. 127 pkt 1). W okolicznościach sprawy Decyzja Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców o rozpoczęciu działalności twórczej w 1978 roku, wydana dopiero w 2015 roku, a zatem po upływie 19 lat od zaprzestania prowadzenia działalności twórczej pozostaje bez wpływu na ustalenie daty wymagalności składek na ubezpieczenia emerytalne wnioskodawcy. Jak już to wywiedziono na wstępie przepis art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, dodany przez art. 1 pkt 25 lit. b) ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1256 ze zm.), zmieniającej tę ustawę z dniem 30 grudnia 1999 r., nie dotyczy osób, których okresy działalności twórczej przypadają w całości przed wejściem w życie tej ustawy i które podlegając obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego na podstawie przepisów ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców nie zgłosiły się do ubezpieczeń emerytalnych pod rządami tej ustawy. Brak podstaw do przyjęcia takiego stanowiska, że ustawodawca, poprzez dodanie po art. 47 ust. 1 ustawy systemowej przepisu ustępu 1a zamierzał umożliwić twórcom, których obowiązek ubezpieczenia ustał przed wejściem w życie nowego systemu ubezpieczeń, jednorazowe zapłacenie składek na ubezpieczenia emerytalne za okresy sprzed 1 stycznia 1999 r., które uległy przedawnieniu. Przyjęcie takiej wykładni tego przepisu prowadziłoby do naruszenia art. 2a ustawy systemowej, wyrażającego zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie warunków ubezpieczenia i obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia. Wszyscy ubezpieczeni będący płatnikami składek na własne ubezpieczenia mają obowiązek zgłaszania się do ubezpieczeń społecznych w czasie prowadzenia działalności, z którą związane jest ubezpieczenie i obowiązek opłacania składek. Wyjątek ustanowiony w art. 47 ust. 1 a ustawy systemowej związany jest z tym, że gdy chodzi o twórców, to zazwyczaj rozpoczęcie działalności twórczej wyprzedza wydanie decyzji przez Komisję określoną wyżej. Nie oznacza to jednak, że w przypadku zgłoszenia się ubezpieczonego do Komisji o wydanie decyzji po zakończeniu działalności będzie skutkowało możliwością jednorazowego zapłacenia składek za cały okres objęty ubezpieczeniem, gdyż data wymagalności składek kończy

się z dniem ustania ubezpieczenia, to jest zaprzestania prowadzenia działalności. Twórca rozpoczynając działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia zobowiązany jest do niezwłocznego zwrócenia się do Komisji, o której mowa wyżej i bieżącego opłacania składek w czasie prowadzenia działalności twórczej. Twórca, tak jak i inna osoba prowadząca działalność gospodarczą, która zaniecha zgłoszenia się do ubezpieczeń we właściwym czasie musi liczyć się z biegiem terminów przedawnienia i brakiem możliwości zapłacenia składek za okresy przedawnione.

Sąd I instancji zważył, iż ubezpieczony podjął czynności zmierzające do usankcjonowania swojej działalności twórczej, wystąpił bowiem z wnioskiem do Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Sztuki o ustalenie okresu wykonywania działalności artystycznej skutkiem tego wydana została decyzja z dnia 11 września 1991 r. Losem wydanej decyzji ubezpieczony nie interesował się do czasu podjęcia starań o emeryturę. T. R. uzyskał na swój wniosek kolejną decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 lutego 2015r., nr (...) którą zmieniono w części decyzję z dnia 11 września 1991 r. dotyczącą daty początkowej podjęcia działalności artystycznej ustalając iż T. R. rozpoczął działalność artystyczną jako tancerz od 6 listopada 1978 r.

Decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 24 marca 2015r., nr (...) utrzymał w mocy decyzję z dnia 5 lutego 2015 r.

W tych okolicznościach, w ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw prawnych do konstruowania po stronie organu rentowego obowiązku przyjęcia od wnioskodawcy przedawnionych składek na ubezpieczenie emerytalne, albowiem zobowiązania składkowe za ten okres wygasły.

Zważyć również należy, że konsekwencją powstania stosunku ubezpieczenia społecznego po stronie ubezpieczonych jest obowiązek obliczenia i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Prawa i obowiązki wynikające z tego stosunku powinny być zaś realizowane w terminach wskazanych w ustawach. Ubezpieczony nie dopełnił zaś obowiązku zarówno zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, jak również opłacania składek.

Brak było podstaw do podzielenia stanowiska ubezpieczonego, że skoro organ rentowy otrzymał również decyzję Komisji to winien pisemnie domagać się od ubezpieczonego należnych składek, gdyż podleganie zaopatrzeniu emerytalnemu twórców nie było obowiązkowe, twórca w okresach działalności mógł być ubezpieczony z innego tytułu, zatem organ rentowy nawet dysponując decyzją Komisji nie mógł zasadnie domagać się składek nadto jak wskazano powyżej art. 8 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców na twórców i artystów nakładały obowiązek opłacania składek.

Nie można też podzielić poglądu, że termin do zgłoszenia do ubezpieczenia i zapłaty składek na ubezpieczenie emerytalne rozpoczął swój bieg od chwili doręczenia ubezpieczonemu decyzji Komisji z dnia 27.02.2015r. gdyż sama zmiana daty rozpoczęcia działalności artystycznej nie ma wpływu na rozpoczęcie biegu terminu opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne, które winny być opłacane terminowo bez dodatkowych wezwań ze strony organu rentowego.

Sąd I instancji podkreślił, że ubezpieczony na rozprawie w dniu 25.06.2015r. przyznał, że pierwsza decyzja Komisji została doręczona dorosłemu domownikowi, mimo tego przez blisko 24 lata nie zainteresował się kwestią możliwości nabycia uprawnień emerytalnych, co należy uznać za rażącą niefrasobliwość.

Ubezpieczony nie kwestionował prawidłowości decyzji z dnia 1.04.2015r. znak (...) - (...) zgadzając się z ustalonymi w tej decyzji okresami podlegania zaopatrzeniu twórców i ich rodzin.

Wobec powyższego na podstawie cytowanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz w oparciu o przepis art. 477 §1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołania ubezpieczonego jako bezzasadne, o czym orzekł jak w punkcie I sentencji.

O kosztach procesu, Sąd Okręgowy orzekł w punkcie II sentencji, na podstawie art. 102 k.p.c. Zdaniem tego Sądu za nieuzasadnione należy uznać obciążenie ubezpieczonego kosztami procesu.

Zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej) ubezpieczonego. Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (tak: SN w postanowieniu 1974.01.14 II CZ 223/73 LEX nr 7379). Również Sąd Najwyższy w postanowieniu 1966.06.28 I CR 372/65 (LEX nr 6011) wywiódł, że stosownie do art. 102 k.p.c. w przypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może nie obciążać strony przegrywającej kosztami procesu. Kodeks nie określa bliżej pojęcia "Wypadki szczególne", pozostawiając rozwiązanie tego zagadnienia praktyce sądowej. Jednakże brak jakichkolwiek ograniczeń wyliczonych choćby przykładowo wskazuje na intencję ustawodawcy szerokiego pojmowania zakresu tego terminu.

W przedmiotowej sprawie Sąd uznał, że zachodzą przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c., albowiem ubezpieczony działał w procesie w przeświadczeniu słuszności swych żądań.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony T. R. zaskarżając punkt I wyroku i wnosząc o jego zmianę „poprzez uwzględnienie odwołania strony w zakresie przyznania prawa do zapłaty zaległych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5.02.2015r.” oraz wnosząc o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Zaskarżanemu orzeczeniu ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 13 pkt 4, art. 36 ust. 4a, 47 ust 1 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie poprzez ich niewłaściwie zastosowanie.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, iż w dniu 5.02.2015r. uzyskał decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego, która zmieniła ostateczną decyzję tego organu z 1991r. ustalając, że Pan T. R. od 6.11.1978r. rozpoczął działalność jako tancerz. W ocenie skarżącego termin do zapłaty należnych składek na ubezpieczenie społeczne minął więc w najbliższym po wydaniu tej decyzji terminie płatności tych świadczeń, co powoduje, że nie są ona przedawnione, a ubezpieczony ma możliwość ich uiszczenia. Sąd Okręgowy w Słupsku w wyroku z dnia 22.09.2015r. wyraził zapatrywanie przeciwne, potwierdzając w tym zakresie stanowisku ZUS w S.. W ocenie skarżącego jest to pogląd nieprawidłowy.

Zgodnie z art. 47 ust. 1a ustawy systemowej twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Zgodnie z art. 36 ust. 4a tej ustawy zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych twórcy i artyści dokonują w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. W ocenie skarżącego zapisy te jednoznacznie wskazują na fakt, że termin płatności składek, a więc ich wymagalność przypada na termin w którym rozliczanie są składki za miesiąc wydania przedmiotowej decyzji. Przepisy te nie różnicują ubezpieczonych ze względu na to, kiedy rozpoczęli działalność artystyczną, nie tworzą wyjątków od wskazanych w nich zasad. Twórca ma prawo w powyższym terminie zapłacić składki za zaległe okresy jednorazowo, bez względu na to kiedy rozpoczął działalność i jak dawno temu. Z praktyce obrotu wielokrotnie zdarza się właśnie, że twórcy składają przedmiotowy wniosek do komisji w celu uzyskania uprawnień emerytalnych i możliwości uiszczenia składek. Znaczna część orzeczeń tej komisji dotyczy właśnie określenia prowadzenia działalności artystycznej rozpoczętej przed ponad 30 laty. Duża część oddziałów ZUS nie widzi problemu w przyjmowaniu składek w takiej sytuacji i umożliwieniu twórcom, którzy są przecież specyficzną grupą zawodową, uzyskiwania uprawnień do emerytury.

W ocenie ubezpieczonego pogląd oparty na twierdzeniu, że składki za okres objęty decyzją nie uległy przedawnieniu, gdyż stały się wymagalne dopiero w dniu 10.12.2015r., jest poglądem trafnym i właściwym. Do określenia początku biegu terminu przedawnienia należności składkowych należy bowiem stosować przepisy obowiązujące w momencie uzyskania przedmiotowej decyzji komisji, z którą obecnie ustawodawca wiąże początek biegu wymagalności płatności składek na ubezpieczenia społeczne twórców i artystów. Ustanowiony w art. 47 ust. 1a ustawy systemowej wyjątek od

zasady comiesięcznego przekazywania do ZUS składek na ubezpieczenia społeczne, dotyczy tych twórców i artystów, którzy uzyskali decyzję po wejściu w życie tego przepisu, co zdarza się często choćby ze względu specyfikę wykonywania działalności twórczej i artystycznej. Ta grupa ubezpieczonych może więc za cały okres przypadający przed wydaniem decyzji jednorazowo zapłacić składki. Jest to niewątpliwy przywilej ustawowy dla tej grupy. Twórca ma wyjątkową możliwość zgłosić się do ubezpieczeń oraz opłacić należne składki również po zakończeniu działalności w razie otrzymania decyzji komisji. W istocie twórca nie ma przecież możliwości zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych przed uzyskaniem takiej decyzji. Jeśli zaniecha tego zgłoszenia i płatności składek w terminie określony w art. 36 ust. 4a i art. 47 ust. 1a ustawy po otrzymaniu decyzji Komisji, to dopiero wówczas musi się liczyć z upływem terminów przedawnienia i brakiem możliwości opłacenia składek za okresy przedawnione. Będzie to jednak miało miejsce dopiero po upływie stosownych okresów od otrzymania przedmiotowej decyzji, bowiem dopiero wtedy ma możliwość dokonania takiego zgłoszenia i zapłacenia składek. Nie można więc w ogóle mówić o wymagalności składek na ubezpieczenia twórców i artystów jeżeli nie wydano decyzji komisji, która w niniejszej sprawie niewątpliwie orzekła w sprawie po raz ostatni w 2015r. Art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, jak wskazano wyżej, niewątpliwie tworzy w tym zakresie przywilej dla tej grupy zawodowej uzasadniony specyfiką wykonywania przez te osoby działalności. Skoro więc ustawodawca w sposób bezpośredni i literalny grupę tę uprzywilejował, to nie można mówić, że godzi to w zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie obowiązku opłacania i obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, wyrażoną w art. 2a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przedmiotowa komisja działała w tym samym zakresie również pod rządami ustawy z dnia 29 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin. Zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej osoby prowadzące działalność twórczą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Podkreślić należy więc, że uznanie działalności za twórczą lub artystyczną, a także ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji wyżej opisanej komisji. Dopiero więc uzyskanie tej decyzji stanowi podstawę do dokonania zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych od dnia określonego w decyzji, jednakże nie wcześniej niż od 1.01.1974r. W przypadku, gdy komisja ustala datę rozpoczęcia działalności z okresem wstecznym, zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego powinno być dokonane w terminie 7 dni od daty otrzymania tej decyzji. Składki za okres wsteczny powinny więc być opłacone bez odsetek, pod warunkiem uregulowania ich nie później niż w terminie płatności składek za miesiąc, w którym zainteresowany otrzymał decyzję komisji.

W ocenie skarżącego bez znaczenia w sprawie jest fakt, że uprzednio otrzymał decyzję komisji w 1991, bowiem jak podnosił w postępowaniu przed tym organem w 2015r. nie z własnej winy nie brał on udziału w postępowaniu. Ta okoliczność, oraz fakt udokumentowania dodatkowych okresów działalności, skutkowało wydaniem nowej decyzji w oparciu o art. 155 kpa. Niewątpliwie decyzja zmieniająca jest nową decyzją wydaną w sprawie ustalenia okresu prowadzenia działalności artystycznej, stąd od jej wydania biec powinien termin na zapłacenie-stosownych składek.

Twórca nie ma możliwości zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych przed uzyskaniem takiej decyzji, dopiero zatem po jej uzyskaniu można mówić o wymagalności składek na ubezpieczenia twórców i artystów.

W ocenie skarżącego bez znaczenia jest fakt, iż uprzednio otrzymał decyzję Komisji w 1991r., bowiem nie z własnej winy nie brał on udziału w postępowaniu. Ta okoliczność, oraz fakt udokumentowania dodatkowych okresów działalności, skutkowało wydaniem nowej decyzji w oparciu o art. 155 kpa. Niewątpliwie decyzja zmieniająca jest nową decyzją wydaną w sprawie ustalenia okresu prowadzenia działalności artystycznej, stąd od jej wydania biec powinien termin na zapłacenie stosownych składek.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przedmiotem sporu, również na etapie apelacji jest, stwierdzony przez pozwany organ rentowy w piśmie z dnia 1 kwietnia 2015r. (nr (...)), brak wymagalności składek należnych od skarżącego na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów .

We wniosku z dnia 20 stycznia 2015r. ubezpieczony domagał się ustalenia mu „wysokości składek dla artystów, twórców, tancerzy” za okres od 1983 do 1996r. W rozpoznaniu tego wniosku, w powołanym piśmie z dnia 1 kwietnia 2015r. Zakład określił skarżącemu wysokość podstawy wymiaru składek i wysokość składek na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów za okres: 1983 - IV kwartał 1996 r., łącznie 6294,64 zł, oraz terminy płatności tych składek, a jednocześnie wyjaśnił, że nie są one wymagalne z uwagi na przedawnienie.

Przypomnieć w tym miejscu należy, iż zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie i doktrynie stanowiskiem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych każde pismo rozstrzygające o prawie bądź zobowiązaniu strony ubezpieczonej jest decyzją, nawet jeżeli nie zachowuje formy wymaganej w kodeksie postępowania administracyjnego. Stąd zasadnie Sąd I instancji potraktował je jako odwołanie.

W odwołaniu ubezpieczony wyszedł poza zakres wniosku, domagając się „ustalenia prawa do zapłaty zaległych składek obowiązujących w latach 1978-1996”. Powołał się na decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców z dnia 5 lutego 2015r. którą potwierdzono, iż rozpoczął działalność artystyczną od 06 listopada 1978r. Przypomnieć zatem trzeba, iż odwołanie nie może wykraczać poza ramy tej decyzji organu rentowego. Zgodnie bowiem z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.), w granicach jej treści i przedmiotu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 listopada 1999 r., II UKN 204/99, OSNAPiUS 2001 nr 5, poz. 169; z dnia 9 kwietnia 2008 r., II UK 267/07, LEX nr 469168). Jest tak dlatego, że postępowanie sądowe ma na celu kontrolę prawidłowości zaskarżonej decyzji, w związku z czym może je wszcząć wyłącznie odwołanie od decyzji wydanej bądź w wyniku rozpoznania wniosku, bądź z urzędu. Niedopuszczalne jest natomiast rozstrzygnięcie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, wniosków zgłoszonych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem decyzji tego organu.

Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał na możliwość rozpoznania odwołania ubezpieczonego od pisma z dnia 01 kwietnia 2015r. uznającego składki za lata 1983-1996 za przedawnione, stwierdzić zatem należało, iż przedmiotem rozstrzygnięcia tego Sądu była wyłącznie wymagalność składek ubezpieczonego na zaopatrzenie emerytalne twórców za te lata. Wobec braku rozstrzygnięcia o wymagalności takich składek za lata 1976-1982r, apelację w tym zakresie należało odrzucić jako niedopuszczalną - art. 373 kpc w związku z art. 370 kpc (punkt 1 sentencji).

Niezależnie od powyższego podkreślić należy, iż niespornym był fakt, iż w okresach od 06 listopada 1978 r. do 31 sierpnia 1984r. oraz od 01 października 1987 r. do 31 sierpnia 1988r. ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umów o pracę odpowiednio w Komitecie ds. R. – C. i w T. S., w tym w okresie od 03 maja 1983r. do 31 sierpnia 1984r. przebywał na urlopie bezpłatnym. (kserokopie świadectw pracy w aktach ZUS). Stosownie natomiast do art. 11 ust 1 ustawy z dnia 27 września 1973 r. zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (tj. Dz.U. z 1983r. poz. 145 ze zm. – dalej „uzet”), do twórcy objętego przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym można - na jego wniosek - zastosować przepisy ustawy, pod warunkiem opłacania składek, o których mowa w art. 8. (zob. także § 6 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin Dz.U. z 1974 poz. 1). Brak jest podstaw do przyjęcia, iż ubezpieczony wnioskował o objęcie go w ww. okresach zaopatrzeniem emerytalnym twórców, a okolicznością niesporną jest, że nie opłacał wówczas składek. Stąd ww. okresy nie mogły być uwzględnione w „stażu” obowiązkowego zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin. Dlatego też decyzją z dnia 01 kwietnia 2015r. (znak (...)) pozwany ustalił okresy podlegania przez skarżącego obowiązkowemu zaopatrzeniu emerytalnemu twórców i ich rodzin określonego w ustawie z dnia 27 września 1973r. w okresach: od 1 maja 1983r. do 30 września 1987r. i od 01 września 1988r. do 31 grudnia 1996r. tj. z wyłączeniem okresów pracy na podstawie umowy o pracę.

Wobec niepodlegania obowiązkowi zaopatrzenia emerytalnego twórców i artystów w okresach pracy na podstawie umowy o pracę, domaganie się przez skarżącego ustalenia wymiaru z tego tytułu składek, jak również stwierdzenia ich wymagalności, jest niezasadne.

Odnosnie pozostałych okresów spornych tj. od 1 maja 1983r. do 30 września 1987r. i od 01 września 1988r. do 31 grudnia 1996r. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę prawną Sądu I instancji, iż składki uległy przedawnieniu, co w konsekwencji skutkowało wygaśnięciem zobowiązania składkowego.

Stosownie do art. 9 ust 1 ustawy, za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważa się okresy tej działalności, za które zostały opłacone składki, oraz okresy, w których twórca został zwolniony od ich opłacania. W myśl art. 8 ust 1 ustawy - w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1974r. do dnia 31 grudnia 1986r., na pokrycie kosztów świadczeń zaopatrzenia emerytalnego twórcy musieli opłacać składki w wysokości 3% od zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej. Przepis ten, w okresie do 31 grudnia 1998 r., stanowił, iż twórcy są obowiązani opłacać składki na pokrycie kosztów świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego.

Zgodnie z art. 8 ust 2 tej ustawy, w okresie od 1 stycznia 1974r. do 31 grudnia 1998r., dolną i górną granicę przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek, szczegółowe zasady i tryb opłacania składek, a także okresy, w których twórca zostaje zwolniony od opłacania składek określała w drodze rozporządzenia Rada Ministrów.

Terminy wymagalności składek na zaopatrzenie emerytalne twórców i ich rodzin w okresach spornych – również w odniesieniu do skarżącego - określała zatem w przepisach wykonawczych Rada Ministrów.

Stosownie do § 5 ust 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców - obowiązującego od 1 stycznia 1974r. do 09 września 1987r., dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie ustawy obowiązek opłacania składki powstaje z dniem 1 stycznia 1974 r., natomiast dla twórcy, który rozpoczął wykonywanie działalności twórczej po wejściu w życie ustawy, obowiązek opłacania składki powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie tej działalności. Zgodnie z § 8 ust 1 tego rozporządzenia, roczną składkę ustaloną przez oddział Zakładu twórca opłaca bądź jednorazowo za cały rok kalendarzowy, bądź w dowolnych ratach, najpóźniej jednak do końca roku kalendarzowego, którego składka dotyczy i ich rodzin,

Zgodnie z § 2 ust 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 1987r. (Dz.U. z 1987 r. poz. 145) – obowiązującego od 10 września 1987r. do 08 lutego 1990r., obowiązek opłacania składek powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie działalności twórczej. Roczna składkę wymierzona przez oddział Zakładu twórca miał obowiązek opłacać za cały rok kalendarzowy jednorazowo bądź w dowolnych ratach, nie później jednak niż do końca roku kalendarzowego, którego składka dotyczy.- § 5 ust. 1.

W myśl § 48 ust 1 w związku z § 1 ust 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1990r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszanie do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczanie składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. z 1993 r. poz. 330 -j.t.) – mającego zastosowanie do zaopatrzenia twórców i artystów od 09 lutego 1990r. do 01 stycznia 1999r., obowiązek opłacania składek powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie działalności twórczej. Zgodnie z § 49 tego rozporządzenia, twórca był obowiązany obliczać kwotę należnych składek i bez uprzedniego wezwania opłacać składki w terminie do 10 dnia następnego miesiąca po upływie kwartału za kwartał ubiegły.

Z powołanych przepisów jednoznacznie wynika, iż skarżący, jako osoba podlegająca z mocy ustawy obowiązkowi zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin - miał obowiązek na bieżąco – na zasadach wynikających z rozporządzeń wykonawczych – opłacać składki z tego tytułu. Zaprezentowany w apelacji pogląd, iż obowiązek składkowy powstał dopiero po wydaniu przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców decyzji z 5 lutego 2015r. jest oczywiście błędny – nie ma żadnego oparcia w stanie prawnym. Brak jest podstaw

do wnioskowania, aby decyzja Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców warunkowała powstanie obowiązku zaopatrzenia, a w konsekwencji opłacania składki przez skarżącego. Decyzja ta jest wyłącznie jednym z warunków zakwalifikowania, potwierdzonego nią okresu, jako okresu działalności twórczej uprawniającego do świadczeń na podstawie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (art. 9 ust 1 i 2 uzep).

Argumentacja skarżącego jest nietrafna również z tego względu, iż to od twórcy zależało kiedy wystąpi o wydanie takiej decyzji do Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców. Ponieważ zaopatrzenie emerytalne twórców było obowiązkowe i opłacanie składek z tego tytułu też, sprzeczny z logiką byłby wniosek, iż ustawodawca pozostawia decyzję o realizacji obowiązku składkowego (tj. czy i kiedy zapłacić) twórcy.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko zaprezentowane w wyroku z dnia 8 listopada 2012r. w sprawie II UK 95/12 (Lex nr 1238102), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, obowiązek opłacania składki na zaopatrzenie emerytalne twórców powstawał dla osoby prowadzącej zawodowo działalność artystyczną z dniem określonym w § 16 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), a nie z dniem ustalenia tego obowiązku decyzją organu rentowego (§ 2 ust. 2 tego rozporządzenia).

Zgodnie z art. 36 w związku z art. 35 ust 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, powołanej przez Sąd I instancji i obowiązującej do dnia 31 grudnia 1998r., składki na zaopatrzenie emerytalne twórców ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna. Natomiast regulacje ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązujące do 31 grudnia 2002 r. dotyczące przedawnienia nie odbiegały od tych, jakie zawierała ustawa o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych. Według pierwotnego brzmienia art. 24 ust. 4 i 5 ustawy systemowej – obowiązującego do 31 grudnia 2002r., należności z tytułu składek ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, a w przypadku przerwania biegu przedawnienia, po upływie 10 lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne.

Z powołanych wyżej przepisów rozporządzeń wykonawczych wynika, iż w latach 1983 – 1989r, skarżący winien opłacić, należną za dany rok, składkę do końca każdego roku kalendarzowego, którego dotyczyła, a zatem termin przedawnienia „najmłodszego” zobowiązania upłynął skarżącemu z dniem 31 grudnia 1994r. W latach 1990 – 1996 skarżący winien rozliczać się kwartalnie i składkę opłacać do 10 dnia miesiąca kolejnego kwartału za kwartał ubiegły. Termin przedawnienia ostatniego zobowiązania za IV kwartał 1996r. upłynął mu, zatem z dniem 10 stycznia 2002r.

Jak wyjaśnił szczegółowo Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 lutego 2010r. sygn. II UK 181/09 (Lex nr 590233) „autonomiczność i odrębność przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia, iż na gruncie stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się tylko na zasadzie wyjątku stosowanie wskazanych *expressis verbis* regulacji cywilistycznych (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 28 października 2008 r., III UK 71/08, LEX nr 519959, z dnia 8 stycznia 1999 r., II UKN 398/98, niepublikowany). Natomiast przepisy ustawy systemowej dotyczące przedawnienia składek nie przewidują możliwości zrzeczenia się przedawnienia, co wynika z odmiennego skutku, jaki wywołuje przedawnienie składek w stosunku do przedawnienia zobowiązań cywilnoprawnych.

Przedawnienie zobowiązań cywilnoprawnych, uwzględniane wyłącznie na zarzut strony, powoduje przekształcenie ich w zobowiązania naturalne, skutkiem, czego, chociaż zobowiązanie istnieje nadal (nie wygasa), nie jest możliwe ich dochodzenie od osoby zobowiązanej. Z kolei zrzeczenie się zarzutu przedawnienia prowadzi do przeobrażenia z mocy prawa zobowiązania naturalnego w zaskarżalne roszczenie - zobowiązanie zupełne (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 października 2006 r., I CSK 119/06, LEX nr 395217, z dnia 19 marca 2002 r., IV CKN 917/00, LEX nr 54485).

Zgodnie z art. 59 § 1 pkt 9 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej przedawnienie składek powoduje wygaśnięcie zobowiązania . Odpada tym samym podstawa świadczenia. Wygaśnięcie zobowiązania składkowego powoduje, że płatnik składek nie jest już zobowiązany do zapłaty składki, a organ rentowy, nie mając tytułu prawnego, nie jest uprawniony do jej pobierania. (...) Upływ terminu przedawnienia zobowiązania składkowego wyznacza granicę czasową, poza którą niemożliwą staje się egzekucja zobowiązania podatkowego, a jego dobrowolne

uiszczenie powoduje powstanie nadpłaty (por. także wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 10 grudnia 2008 r., III SA/Wa 2431/08, LEX nr 522566). Z tej przyczyny płatnik składek nie ma możliwości zrzeczenia się przedawnienia zobowiązania składkowego. Stąd też skarżący w oparciu o zasadę wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP nie może domagać się od organu rentowego, aby przyjął od niego przedawnione składki. Zasada równego traktowania obywateli przez władze publiczne funkcjonuje w granicach obowiązującego prawa, a nie wbrew niemu.”

Nietrafny też jest zarzut apelacji naruszenia prawa materialnego, bowiem przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych regulują sytuację twórców i artystów od dnia jej wejścia w życie, tj. od 1 stycznia 1999 r.

Przepis art. 36 ust. 4a, dodany ustawą z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1256) z dniem 30 grudnia 1999 r. stanowi, że twórcy i artyści zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych dokonują w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. Z kolei w myśl art. 47 ust. 1a (dodanym od 30 grudnia 1999 r. na mocy ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw), twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Wynikający z tych przepisów sposób i termin opłacania składek przez twórców i artystów, nie mogą mieć zastosowania do stanów zaistniałych, w okresie, kiedy przepisy te nie obowiązywały. Innymi słowy, wymagalność składek w okresie przed 1 stycznia 1999 r. określają przepisy regulujące tę materię przed wskazaną datą.

Zauważyć też trzeba, iż decyzja Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców z dnia 15 lutego 2015r. została wydana po wygaśnięciu zobowiązania składkowego skarżącego, zatem również z tego względu argumentacja apelacji jest nietrafna.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację, jako bezzasadną (punkt 2 sentencji).

SSA A.Podlewska SSA G.Czyżak SSA M.Salańska-Szumakowicz